

METSÄHALLITUS

Vuorisaaren virkistysmetsän hoito- ja käyttö- suunnitelma 2011-2020

Vuorisaaren virkistysmetsän hoito- ja käyttö- suunnitelma 2011-2020

Heidi Kontiokari
Vesa Härkönen
Ari Holappa
Kerttu Härkönen
Heikki Väyrynen

16.11.2010

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 SUUNNITELMAN TAVOITTEET	8
3 SUUNNITELMA-ALUEEN KUVAUS	9
3.1 SIJAINTI JA MAANKÄYTTÖ.....	9
3.2 KAAVOITUS	10
3.3 MAASTO	10
3.4 VESISTÖT	11
3.5 METSÄT	11
3.6 LUONTO- JA KULTTUURIARVOT	13
4 VIRKISTYSKÄYTTÖ	14
4.1 PALVELURAKENTEET, HUOLTO JA KEHITTÄMISTARPEET	14
4.2 METSÄSTYS JA RIISTANHOITO	15
4.3 LIIKKUMINEN JA MAASTOLIIKENNE	15
4.4 MUU VIRKISTYSKÄYTTÖ.....	16
5 METSÄTALOUS JA METSIEN KÄSITTELY	17
5.1 METSIEN AIEMPI KÄYTTÖ	17
5.2 METSIEN KÄSITTELY SUUNNITELMAKAUDELLA	17
5.2.1 Hakkuu- ja käsittelytavat	18
5.2.2 Toiminnan ulkopuoliset alueet	20
5.3 TOIMENPIDESUUNNITTELU	21
6 PORONHOITO	22
7 LUONNON- JA YMPÄRISTÖNSUOJELU.....	23
8 HALLINNAN JA HOIDON JÄRJESTÄMINEN	24
9 YHTEISTYÖ	25
9.1 YLEISÖPALAUTE.....	25
9.2 LAUSUNNOT	26
10 SUUNNITELMAN SEURANTA	28
KIRJALLISUUS	29
KARTAT	
Kartta 1 Emäjoen vesistön rantayleiskaava Vuorisaarella	30
Kartta 2 Metsien kehitysluokat	31
Kartta 3 Toiminnallinen aluejako, reitit ja rakenteet	32

1 JOHDANTO

Vuorisaari on Hyrynsalmen kunnassa, Hyrynjärvessä sijaitseva maisemaltaan merkittävä saari, joka toimii kuntalaisten lähivirkistysalueena. Saarta käyttävät tukikohtanaan veneilijät, kalastajat ja marjastajat sekä talvisin moottorikelkkailijat ja hiihtäjät. V. 1971 alueelle perustettiin Metsähallituksen omalla päätöksellä Vuorisaaren luonnonhoitometsä, joka nykyisen Metsähallituksen maankäyttöluokituksen mukaan on virkistysmetsä. Metsähallituksen metsätalousalueille perustamat virkistysmetsät ovat ensisijaisesti virkistystarkoituksiin varattuja, usein maisemallisesti erikoisia alueita, joilla on virkistys- tai suojeluarvoja ja joiden hoidossa tulee korostetusti ottaa huomioon virkistyskäyttöä tukevien luonnonpiirteiden säilyminen.

Metsähallituksen suunnitteluperiaatteiden mukaan virkistyskäytön erityisalueille laaditaan tarvittaessa alueen luonteeseen sopiva hoito- ja käyttösuunnitelma, joka ohjaa alueella tapahtuvaa toimintaa ja sen kehittämistä. Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisesta on kaavamääräys Emäjoen vesistön rantayleiskaavassa (7.9.2004). Suunnitelman laatimisesta on päätetty Metsähallituksen Metsien käytön Kainuun aluetiimin kokouksessa 15.6.2009. Alueelle ei ole aiemmin laadittu eri käyttömuodot kattavaa hoito- ja käyttösuunnitelmaa.

Suunnitelman tausta-aineistona on käytetty Metsähallituksen paikkatietojärjestelmää (SutiGis), jonka sisältämiä virkistysmetsää koskevia tietoja tarkennettiin suunnitelman laatimisen aikana. Suunnitelman laadinnassa on hyödynnetty mm. alueen historiasta, aikaisemmasta käytöstä ja osallistamisesta saatua tietoa, Hyryn alue-ekologista suunnitelmaa, Kainuun luonnonvarasuunnitelmaa sekä kaavakarttoja ja -selostuksia.

Hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu v. 2010 ja se koskee vuosia 2011–2020. Suunnittelun vetäjänä ja suunnitelman kirjoittajana on toiminut suunnittelija Heidi Kontiokari Metsähallituksen metsätaloudesta. Suunnitelman laatimiseen ovat metsätaloudesta lisäksi osallistuneet tiimiesimies Vesa Härkönen ja ympäristöasiantuntija Ari Holappa. Virkistyskäyttöosion laatimiseen ovat Metsähallituksen luontopalveluista osallistuneet puistonjohtaja Kerttu Härkönen ja eräsuunnittelija Heikki Väyrynen. Myös yleisöä ja sidosryhmiä on osallistettu suunnitelman laatimisessa. Suunnitelman kuvat (pl. kuva 2) on ottanut Heidi Kontiokari ja kartat on laatinut Seija Pieniniemi Metsähallituksesta.

Suunnitelman käsitteli ja hyväksyi Metsähallituksen Pohjanmaan–Kainuun alueen johtoryhmä 16.11.2010.

2 SUUNNITELMAN TAVOITTEET

Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteena on sovittaa yhteen Vuorisaaren virkistysmetsän alueen eri käyttömuotoja (metsätalous, virkistyskäyttö, matkailu) ja niiden tavoitteita. Suunnitelman päätavoitteena on ohjata virkistysmetsän hoitoa ja käyttöä siten, että ne eivät vaaranna virkistyskäytön toimintaedellytyksiä. Tarkoituksena on mm. määritellä, kuinka alueen metsiä voidaan käsitellä säilyttäen samalla alueen virkistyskäyttöä tukevat ominaispiirteet ja maisema-arvot. Metsien käsittelyssä tavoitteena on myös virkistysympäristön parantaminen. Virkistyskäytön osalta tavoitteena on määritellä alueen kehittämistarpeet.

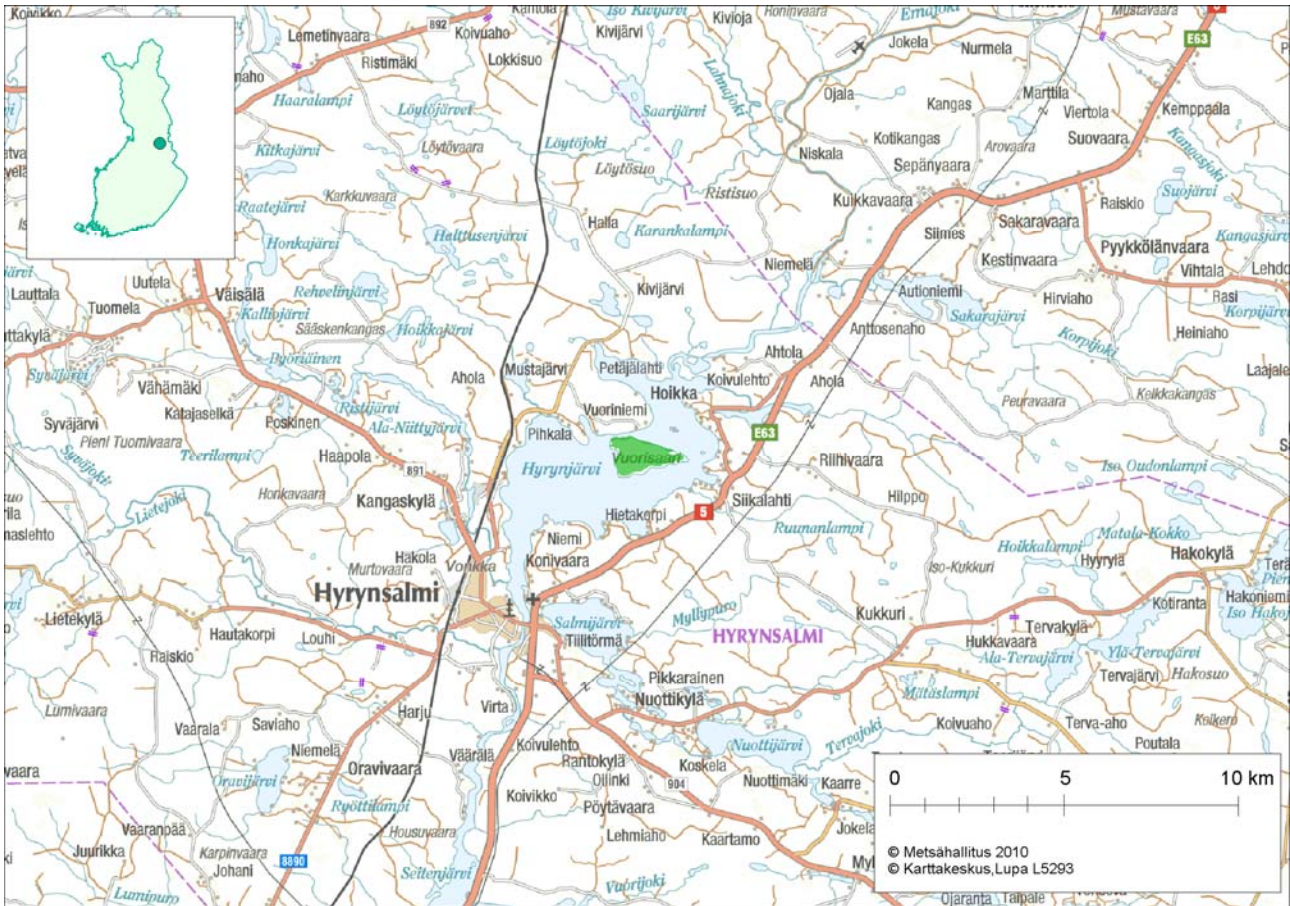
Tässä suunnitelmassa kuvataan alueen hoidon ja käytön päälinjat seuraavaksi kymmenvuotiskaudeksi. Yksityiskohtaisia toimenpidesuunnitelmia tai hakkuulaskelmia ei suunnitelmassa tehdä, vaan metsikkökohtaiset käsittelyehdotukset ja palvelurakenteiden kunnostussuunnitelmat annetaan erikseen. Jatkossa toimenpidesuunnitelmat laaditaan tämän hoito- ja käyttösuunnitelman linjausten mukaisesti.

3 SUUNNITELMA-ALUEEN KUVAUS

3.1 SIJAINTI JA MAANKÄYTTÖ

Vuorisaari sijaitsee Hyrynsalmen kunnassa sijaitsevassa Hyrynjärvessä, n. 6 kilometrin etäisyydellä kunnan keskustasta koilliseen päin (kuva 1). Vuorisaaren virkistysmetsä käsittää koko saaren lu-kuun ottamatta rantavyöhykkeen padotusalueutta.

Kuva 1. Vuorisaaren virkistysmetsän sijainti.

Virkistysmetsän kokonaispinta-ala on 142 ha, joka on puuntuotoskyvyltään lähes yksinomaan metsämaata (taulukko 1). Kitumaita on 1,7 ha.

Taulukko 1. Virkistysmetsän pinta-ala pääryhmittäin.

Pääryhmä	Pinta-ala, ha	%
Metsämaa	140,1	98,8
Kitumaa	1,7	1,2
Yhteensä	141,8	100

Koko suunnitelma-alue on Metsähallituksen metsätalouden hallinnassa ja se on maankäyttöluokaltaan virkistysmetsää. Virkistysmetsää ympäröivää rantavyöhykettä sekä saarta ympäröivää vesialuetta hallinnoi veden säännöstelystä vastaava yhtiö. Lähimmät asuintalot ja loma-asunnot sijaitsevat noin puolen kilometrin etäisyydellä virkistysmetsästä. Virkistysmetsän alueella, saaren eteläosassa

sijaitsee laavu, jonka yhteydessä on tulentekopaikka, polttopuukatos ja käymälä. Rakenteiden polttopuu- ja jätehuollosta vastaa Hyrynsalmen kunta Metsähallituksen ja Hyrynsalmen kunnan välisen, v. 2001 tehdyn ja toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen mukaisesti. Muita rakenteita saarella ei ole.

3.2 KAAVOITUS

Valtioneuvoston 29.4.2009 vahvistamassa Kainuun maakuntakaavassa 2020 (7.5.2007) Vuorisaaren virkistysmetsän alue on osoitettu virkistysalueeksi (V), jolla on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen virkistyskäytön kehittämiseen sekä luonnon ja ympäristöarvojen säilymiseen. Alueelle saa rakentaa yleistä virkistyskäyttöä varten tarkoitettuja rakennuksia. Rakennuslupahakemuksesta tulee pyytää alueellisen ympäristökeskuksen lausunto.

Rakentamista ohjaavassa Emäjoen vesistön rantayleiskaavassa (7.9.2004) Vuorisaari on osoitettu virkistysalueeksi (V), joka on luonnoltaan ja maisemaltaan arvokas alue. Kaavamääräyksen mukaan alueen käyttöä ohjaa hoito- ja käyttösuunnitelma ja alueelle rakentaminen on sallittua vain siten, etteivät alueen luonto- ja maisema-arvot vaarannu. Ennen vallitsevien olosuhteiden muuttamiseen tähtääviä toimenpiteitä on alueelliselle ympäristökeskukselle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kaavassa koko Vuorisaari yhdessä Vuorisalmen ja Vuoriniemen etelärinteen kanssa on osoitettu myös maisema-arvoiltaan merkittäväksi alueeksi (my), jolla ympäristön ominaispiirteet tulee säilyttää. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joten maisemaa muuttavaa toimenpidettä varten tarvitaan lain 128 §:ssä tarkoitettu maisematyölupa. Saaren luoteisosaan on rantayleiskaavassa osoitettu lisäksi kaksi luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää aluetta (luo), joihin sisältyy metsälain 10 §:n mukaisia arvokkaita elinympäristöjä (kalliot). Alueen virkistyskäytön kehittämistarpeiden vuoksi on Vuorisaaren luoteisosassa sijaitsevaan niemeen osoitettu palvelu-/virkistyskohde sekä matkailupalveluiden alue (RM), jolle rakentaminen on sallittua. Myös laavu ja venevalkama on merkitty rantayleiskaavaan. Virkistysmetsää ympäröivä rantavyöhyke (leveys keskimäärin n. 10–30 m) on merkitty kaavaan padotusalueena, jonka käyttö edellyttää säännöstellijän myöntämää lupaa. Yleiskaavan määräykset mahdollistavat Vuorisaaren virkistyskäytön kehittämisen. Emäjoen vesistön rantayleiskaavan merkinnät Vuorisaarella on esitetty kartassa 1.

3.3 MAASTO

Vuorisaari on maisemallisesti hallitseva vesien ympäröimä alue (kuva 2). Yhdessä Vuorisalmen ja sen pohjoispuolella sijaitsevan Vuoriniemen jyrkän etelärinteen kanssa Vuorisaari kalliorantoinen muodostaa merkittävän kokonaisuuden Hyrynjärven järvimaisemassa. Saaren korkeimmat kohdat sijaitsevat yli 30 m vedenpinnan yläpuolella. Alueen maasto nousee kohti saaren keskiosaa, joka korkeimmillaan on n. 185 m mpy. Matalimmillaan alue on järven rannoilla (n. 155 m mpy). Kallioperä heijastuu selvästi Vuorisaaren pinnanmuotoihin ja alueella onkin paikoin jyrkkiä rinteitä ja notkoja.

Valtaosa (94 %) alueen pinta-alasta on kivennäismaiden metsämaata. Alueen maaperä muodostuu pääosin vaihtelevanpaksuisesta moreenipeitteestä. Kallioperä on laajoilla alueilla paljaana tai vain ohuen irtomaan peittämänä. Kalliopaljastumia on mm. saaren luoteisosassa, Vuorisalmen rannoilla ja laavun ympäristössä. Saaren rinteet ovat monin paikoin kallioisia. Myös louhikoita esiintyy monin paikoin. Turvemaita on paikallisesti rantavyöhykkeellä ja painanteissa yhteensä 9 hehtaarin alalla. Tästä rämettä on alle 1 ha ja korpea 8 ha. Suoalueet ovat ojittamattomia.

Kuva 2. Vuonna 1992 otettu ilmavalokuva Vuorisaaresta.

3.4 VESISTÖT

Vuorisaaren virkistysmetsä sijaitsee Hyrynsalmen reittiin kuuluvan Emäjoen valuma-alueella. Virkistysmetsään ei sisälly vesistöjä. Saarta ympäröi 1800 hehtaarin laajuinen Hyrynjärvi, joka on ruskeavetinen ja parhaimmillaan 23,5 m syvä järvi. Pohjoisessa saari rajautuu n. 100 m leveään Vuorisalmeen. Emäjoen reittiä säännöstellään voimakkaasti, minkä vaikutukset ovat näkyvissä Hyrynjärven rannoilla. Järven rantavyöhykkeet ovat kapeita ja puustoa kasvaa useimmiten rantaan asti.

Suunnitelma-alueella ei sijaitse pohjavesialueita.

3.5 METSÄT

Vuorisaaren virkistysmetsä on enimmäkseen hyvin puustoista aluetta. Alueen puuston tilavuus metsämaalla on yhteensä n. 25 600 m³. Keskimääräinen puuston määrä metsämaalla on n. 183 m³/ha. Suunnitelma-alueen metsät ovat enimmäkseen käsiteltyjä ja tasaikäisiä, varttuneita metsiä. Paikoin puusto on myös tiheää ja nuorta männikköä. Osaa Vuorisaaren metsistä ei kuitenkaan ole käsitelty viime vuosikymmenten aikana, joten paikoin alueelta löytyy myös luonnontilaisten metsien rakennepiirteitä. Iäkkäitä puuyksilöitä, aihkimäntyjä sekä metsäpalojen jälkiä alueella on kohtalaisesti.

Vuorisaaren alue kuuluu keskiboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen ja tarkemmin sen Pohjois-Karjala–Kainuu -lohkoon. Vuorisaaren alue on kasvillisuudeltaan melko karua (taulukko 2). Kasvupaikkatyypeistä alueen metsämailla vallitsevat kuivahkot kankaat (82 %). Kuivia kankaita on 9 % ja tuoreita kankaita 10 % metsämaan pinta-alasta.

Taulukko 2. Metsämaan pinta-ala ja puusto kasvillisuusluokittain.

Kasvillisuusluokka)	Pinta-ala		Puusto	
	ha	%	m ³	%
Tuore kangas	13,4	9,6	2 446	9,5
Kuivahko kangas	114,1	81,5	21 272	83,0
Kuiva kangas	12,5	8,9	1 923	7,5
Yhteensä	140,1	100	25 642	100

*) turvemaiilla viljavuudeltaan vastaavat kasvupaikat

Alueen puuston ikä vaihtelee välillä 11–167 vuotta. Valtaosa (74 %) alueen metsistä on yli 100-vuotiaita ja kuuluu samalla uudistuskypsien metsien luokkaan (taulukko 3, kartta 2). 1990-luvulla tehtyjen uudistushakkuiden myötä alueelle on syntynyt taimikoita, joiden osuus metsämaan pinta-alasta on 10 %. Nuoria ja varttuneita kasvatusmetsiä on yhteensä 16 % metsämaan pinta-alasta.

Taulukko 3. Metsämaan pinta-ala ja puusto kehitysluokittain.

Kehitysluokka	Pinta-ala		Puusto	
	ha	%	m ³	%
Taimikko	14,5	10,4	26	0,1
Nuori kasvatusmetsä	11,6	8,2	1 520	5,9
Varttunut kasvatusmetsä	10,4	7,4	1 402	5,5
Uudistuskypsä metsä	103,6	73,9	22 694	88,5
Yhteensä	140,1	100	25 642	100

Puustoltaan virkistysmetsä on enimmäkseen mäntyvaltaista aluetta, mutta myös kuusikoita ja kuusisekametsää alueelta löytyy kohtalaisesti. 85 % metsämaan pinta-alasta on puhdasta männikköä tai mäntysekametsää (taulukko 4). Kuusisekametsää (14 %) on erityisesti saaren pohjoisrinteessä ja puhtaita kuusikoita (2 %) kosteissa painanteissa. Sekapuuna lehtipuuta, lähinnä koivua kasvaa kohtalaisesti lähes koko alueella. Alueen puumäärästä mäntyä on 76 %, kuusta 19 %, koivua 5 %.

Taulukko 4. Metsämaan puulajivaltaisuus.

Puulajivaltaisuus	Pinta-ala		Puusto	
	ha	%	m ³	%
Puhdas männikkö	78,7	56,2	15 205	59,3
Mäntysekametsä	40,3	28,8	6 919	27,0
Puhdas kuusikko	2,0	1,5	314	1,2
Kuusisekametsä	19,1	13,6	3 204	12,5
Yhteensä	140,1	100	25 642	100

3.6 LUONTO- JA KULTTUURIARVOT

Suunnitelma-alueella tai sen läheisyydessä ei sijaitse luonnonsuojelualueita tai Natura 2000 -ohjelman kohteita. Alueelta tai sen läheisyydestä ei ole kirjattu myöskään uhanalaisten lajien esiintymiä Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään tai Hertta Eliölajit -järjestelmään. Alueen metsiä on aiemmin käsitelty niin, ettei luonnontilaisia metsiä eikä merkittäviä lahoppuesiintymiä juurikaan ole. Lahoppua esiintyy alueella enimmäkseen yksittäisinä, osin järeinä maa- ja pystypuina tai tuulenskaatorykelminä.

Luontokohteita Vuorisaarella esiintyy yhteensä n. 8,5 hehtaarin alalla. Luontokohdetietoja on täydennetty hoito- ja käyttösuunnitelman maastotöiden yhteydessä. Virkistymetsän luoteisosassa olevassa niemessä on luontokohteeksi luokiteltua kalliota 2,3 ha (kuva 3). Suunnitelman laatimisen yhteydessä on Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään merkitty aarnimetsiköksi saaren länsiosassa sijaitseva luonnontilaisen kaltainen vanha metsikkö (4,5 ha). Metsikön puusto on kuusisekametsää ja siellä esiintyy kohtalaisesti lahoppua ja maaperässä lähteisyyttä. Luontokohteista alueella esiintyy lisäksi louhikoita (1 ha) sekä lähteitä (0,6 ha), jotka on kirjattu paikkatietojärjestelmään suunnitelman laatimisen yhteydessä.

Kuva 3. Vuorisaaren rannat ovat paikoin kallioisia.

Kulttuurikohteista alueella esiintyy vanhoja tervahaudan pohjia. Hoito- ja käyttösuunnitelman maastotöiden yhteydessä paikkatietojärjestelmään on kirjattu yksi tervahauta. Museoviraston rekisterissä ei ole muinaisjäännöksiä Vuorisaaren virkistymetsän alueelta. Saaren pohjoispuolella sijaitsevan Vuoriniemen rannalla on kivikautinen asuinpaikka.

4 VIRKISTYSKÄYTTÖ

Vuorisaari on enimmäkseen kuntalaisten käyttämä lähivirkistysalue. Saaren rauhallinen luonnonympäristö tarjoaa virkistysmahdollisuuksia ympäri vuoden. Aluetta käyttävät mm. veneilijät, kalastajat ja marjastajat sekä talvella moottorikelkkailijat ja hiihtäjät. Vuorisaari on Hyrynsalmen kirkonkylän kyläyhdistyksen vuosittain kevättalvella järjestämän Kuutamohiihdon kohteena, jolloin Hietalahdesta Vuorisaaren laavulle kulkee tilapäinen hiihtolatu. Vuorisaari on yksi kyläyhdistyksen kehittämiskohteista ja yhdistyksen tavoitteena on tehdä saaresta monipuolinen ja tunnettu lähimatkailukohde Hyrynsalmella.

Vuorisaaren laavulle pääsee helpoiten saaren kaakkoispuolelta Ämmänsaarentien (n:o 5) tuntumasta, esimerkiksi Hietalahdesta tai Martinniimestä. Lyhin reitti mantereelta saareen on saaren luoteispuolelta Vuoriniimestä.

4.1 PALVELURAKENTEET, HUOLTO JA KEHITTÄMISTARPEET

Virkistyskäytön palvelurakenteista Vuorisaaren virkistysmetsän alueella sijaitsee puolikotamallinen laavu (kartta 3, kuva 4). Laavun yhteydessä on tulentekopaikka. Laavun läheisyydessä on myös halkovaja sekä kompostoiva käymälä. Merkittijä retkeilyreittejä tai -polkuja virkistysmetsän alueella ei ole.

Kuva 4. Vuorisaaren etelärannalla sijaitseva laavu.

Vuorisaaren laavun ja sen yhteydessä olevien rakenteiden polttopuu- ja jätehuollosta vastaa Hyrynsalmen kunta Metsähallituksen ja Hyrynsalmen kunnan välisen, v. 2001 tehdyn ja toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen mukaisesti. Vuorisaaren rakenteet on tehnyt Metsähallitus 1990-luvulla. Laavu, tulentekopaikka ja käymälä on tarpeen kunnostaa suunnitelmakaudella. Sen sijaan halkovaja on kohtalaisen hyvässä kunnossa.

Suunnitelmakaudella Metsähallituksen luontopalvelut kunnostaa Vuorisaaren huonokuntoisen laavun ja taukopaikan muut rakenteet, mikäli kunnostamiseen saadaan tarvittava rahoitus. Rakenteet ovat Metsähallituksen hallinnassa ja täten kunnostamisvastuu säilyy Metsähallituksella. Kunnostamiseen haetaan rahoitusmahdollisuuksia yhdessä kunnan kanssa.

Vuorisaarella ei ole jätteiden keräysastioita, joten jätehuollossa painotetaan kävijöiden omatoimisuutta opastamalla kävijöitä toimittamaan itse jätteensä pois luonnosta, polttamaan palavat jätteet tulisijoissa ja viemään kompostoitavat jätteet käymälän yhteydessä sijaitsevaan kompostiin.

Hyrnsalmen kirkonkylän kyläyhdistyksen tavoitteena on siirtää vanha savupirtti nähtävyyshoiteeksi Vuorisaaren luoteisosassa sijaitsevaan niemeen. Pirtti on Hyrnsalmen kunnan ostama, kunnostettu savottakämpä. Kyläyhdistyksen tavoitteena on kehittää Vuorisaaren matkailua myös laavulla ja tulipaikoilla sekä perustaa alueelle laavulta alkava luontopolku. Mikäli polulle ilmenee tarvetta suunnitelmakaudella, tehdään siitä erillinen suunnitelma ja polun mahdollisten rakenteiden hoito- ja ylläpitovastuista sovitaan erikseen. Metsähallituksen metsätalouden tulosalue voi tarvittaessa tehdä vuokrasopimuksen kyläyhdistyksen kanssa savupirtin sijoittamista varten yleiskaavassa osoitetulle paikalle sekä luontopolun sijoittamisesta saareen. Mahdollisesta savupirtin siirtämisestä, polun suunnittelusta ja rakentamisesta sekä niihin liittyvistä kustannuksista vastaa Hyrnsalmen kirkonkylän kyläyhdistys

4.2 METSÄSTYS JA RIISTANHOITO

Virkistysmetsän alueella metsästäminen on sallittu paikalliselle väestölle metsästyslain 8 §:n mukaisesti ja ulkopaiikkuntalaisille Metsähallituksen normaalin lupakäytännön mukaisesti. Metsästysluvut myy Villi Pohjola. Pienriistan osalta alue kuuluu Hyrnsalmen–Ristijärven pienriistan metsästysalueeseen. Hirvenmetsästyksen osalta alue ei kuulu varsinaisiin haettaviin hirvialueisiin, koska se on osakaskunnan vesialueen erottama, alle 1000 hehtaarin erillinen alue. Alue on kuitenkin haettavissa hirvenmetsästysalueeksi, jos hakijoilla on metsästysoikeus osakaskunnan vesialueelle. Metsähallituksen hirvenmetsästysoikeus myönnetään vuosittaisen aluelupamenettelyn kautta. Alueluvan nojalla hirviseurue hakee pyyntilupia riistanhoitopiiriltä. Alueen metsästyskäytäntö voi jatkua nykykäytännön mukaisesti, koska se ei sulje pois alueen muita käyttömuotoja eikä vaaranna alueen eliölajeja. Alueen vähäinen metsästyskäyttö ei aiheuta turvallisuusriskiä.

Aktiivista riistanhoitoa alueella toteutetaan lähinnä huomioimalla riista metsien käsittelyssä ympäristöoppaan mukaisesti. Metsien käsittelyssä tulee kiinnittää erityistä huomiota koivun, lepän ja kuusen (erityisesti alikasvos) säästämiseen hakkuiden yhteydessä sekä kosteikkopainanteiden poikueympäristöihin.

4.3 LIIKKUMINEN JA MAASTOLIIKENNE

Jokamiehen oikeuksiin perustuva liikkuminen on sallittua virkistysmetsän alueella. Moottoriajoneuvoilla ajo maastossa on maastoliikennelain mukaan sallittu ainoastaan maanomistajan luvalla. Moottorikelkkailu ilman erillistä lupaa on sallittua vain jäällä. Moottorikelkkaa tai muuta moottorikäyttöistä ajoneuvoa voidaan käyttää alueen rakentamis-, huolto-, kunnostus- ja valvontatöissä. Vuorisaaren laavulle poikkeaa Ukkohallasta tuleva, Hyrynjärven yli kulkeva moottorikelkkaura (kartta 3), joka johtaa Moisiovaaraan ja sieltä edelleen Kuhmoon ja Suomussalmelle. Uraa ylläpitää Hyrnsalmen kunta palveluyrittäjän kautta.

4.4 MUU VIRKISTYSKÄYTTÖ

Marjastus on tärkeä osa Vuorisaaren käyttöä. Luonnontuotteiden kerääminen, joka perustuu jokamiehen oikeuksiin, on sallittua virkistysmetsän alueella. Myös jokamiehen oikeuksiin perustuva tilapäinen leiriytyminen on sallittu alueella, mutta leiriytymistä ohjataan laavun läheisyyteen, missä kävijöillä on käytössään käymälä ja tulentekopaikka. Avotulenteko on sallittu vain sitä varten osoitetulla paikalla laavun yhteydessä ja polttopuuna tulee käyttää siihen varattua polttopuuta.

5 METSÄTALOUS JA METSIEN KÄSITTELY

5.1 METSIEN AIEMPI KÄYTTÖ

Vuorisaaresta löytyy tervahautoja sekä harsintahakkuiden jälkiä, jotka kertovat alueen metsien hyödyntämisestä 1800-luvulla ja 1900-luvun alkupuolella. Nykymuotoista metsätaloutta uudistushakkuineen alueella on harjoitettu 1950-luvulta lähtien. Saaren metsiä on käsitelty n. 10–20 vuoden välein. V. 1971 Vuorisaaren perustettiin Metsähallituksen omalla päätöksellä luonnonhoitometsä, joka nykyisen Metsähallituksen maankäyttöluokituksen mukaan on virkistysmetsä. Osa alueen uudistuskypsistä metsistä on käsitelty väljennyshakkuin, mutta avohakkuita ei ole tehty tavanomaisessa laajuudessa. Luonnonhoitometsän aluejaossa Vuorisaari on ollut kokonaan P-aluetta (puisto-osa), jossa on sovellettu 150–200 vuoden kiertoaikaa. Alueella toteutetuilla uudistushakkuilla on pyritty elävöittämään maisemaa pienipiirteisellä vaihtelulla.

Viimeksi suunnitelma-alueella on tehty metsätaloudellisia hakkuita v. 1992, jolloin tehtiin siemenpuu- ja avohakkuita n. 15 hehtaarin alalla sekä väljennys- ja harvennushakkuita välialueilla. Hakkuut ja maanpinnan käsittely toteutettiin talvella. Uudistusalat ovat uudistuneet luontaisesti ja alueen herkkä maisema on pystytty säästämään hakkuiden yhteydessä (kuva 2).

5.2 METSIEN KÄSITTELY SUUNNITELMAKAUDELLE

Vuorisaaren virkistysmetsän alueella on useita käyttömuotoja, jotka on otettava huomioon metsätaloustoimenpiteiden yhteydessä. Metsien hoito- ja käsittelytoimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että alueen maisema- ja luonnonarvot sekä virkistyskäytön ja matkailun toimintaedellytykset säilyvät. Suunnitelma-alueen metsien käsittelyn tarkoituksena on alueen virkistysarvon ja metsien monimuotoisuuden lisääminen, metsän elinvoimaisuuden säilyttäminen sekä metsätaloustoimenpiteiden jatkaminen alueella. Virkistysmetsän hoidossa pyritään metsän tuottokyvyn säilyttämiseen, mutta alueella ei voida soveltaa tavanomaisia tuottovaatimuksia. Luontokohteet sekä ympäristöoppaan mukaiset maisemalliset tavoitteet ja tavoitteet säästöpuiden määrälle pienentävät hakkuumäärää normaaliin talousmetsään verrattuna. Alueen puustoisuudesta johtuen virkistysmetsällä on kuitenkin hyvät edellytykset sovittaa yhteen maisemanhoidon, virkistyskäytön ja metsien hoidon tarpeet. Suunnitelmakaudella metsätalouskäytössä olevilla osilla on kohtalaisesti metsänhoidollisia hakkuutarpeita ja -mahdollisuuksia.

Kainuun luonnonvarasuunnitelman yhteydessä Vuorisaaren virkistysmetsän alue on metsänkäsittelyltään siirretty matkailu- ja retkeilymetsien luokkiin, joissa noudatetaan erirakenteistavien hakkuiden periaatetta. Erirakenteistavien hakkuiden tarkoituksena on säilyttää ja lisätä metsikkörakenteen vaihtelevuutta. Tavoitteena on metsikkörakenne, jossa esiintyy metsiköitä kaikista ikäluokista. Virkistysmetsä on enimmäkseen mäntyvaltaista aluetta, joten tavoitteena käsittelyissä on myös saada aikaan puulajivaihtelua kiinnittämällä erityistä huomiota lehtipuiden ja kuusen (erityisesti alikasvos) säästämiseen. Yksittäiset haavat ja raidat säästetään ja niiden pienialaiset keskittymät säästetään kokonaan. Pienialaisia kuusikoita säästetään käsittelyissä. Metsikön erirakenteisuutta kehitetään myös säilyttämällä puustoa eri läpimittaluokissa ja latvuskerroksissa. Erikoiset ja vanhimmat puuyksilöt säilytetään koko alueella. Hakkuissa säilytetään myös puuston tihentymiä ja taimiryhmiä. Säästöpuuston määrää voidaan säädellä kohteen mahdollisuuksien tai maisemallisten tavoitteiden mukaan (kuitenkin vähintään 20 m³/ha). Alueella tehtäviä metsänkäsittelyratkaisuja tulee tarkastella pitkällä tähtäimellä, sillä metsikkörakenteen ja puulajisuhteiden muutos vaatii hyvin pitkän ajan. Suunnitelma-alueen metsien virkistysarvo kasvaa tulevaisuudessa, kun metsät järetyvät entisestään ja niiden rakenne monipuolistuu.

Virkistysmetsän maisema pyritään käsittelyissä säilyttämään mahdollisimman luonnonmukaisena ja ehjänä. Metsien käsittelyn tulee olla pienipiirteistä ja sen tulee sopia maaston muotoihin. Rantametsissä puuston käsittelyn tulee olla tavallista varovaisempaa huomioiden riittävien suojavyöhykkeiden säilyminen. Suuret ja haitalliset muutokset palvelurakenteiden lähimaisemassa sekä puunkorjuun vaikutukset alueen virkistyskäyttöön pyritään minimoimaan. Myös yleiskaavassa osoitettu matkailupalveluiden alue (kartta 1) otetaan huomioon hakkuiden yhteydessä.

Virkistysmetsän hoidossa ja käytössä noudatetaan metsälakia ja sen velvoitteita metsien käsittelylle. Erityishakkuut, jotka poikkeavat tavanomaisista käsittelymalleista toteutetaan metsälain 6 §:n nojalla, jonka mukaan kohteissa, joilla on metsän monimuotoisuuden, maiseman tai metsän monikäytön kannalta erityistä merkitystä, voidaan hakkuu tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla. Metsälainsäädännön lisäksi metsien käsittelyä ohjaavat Metsähallituksen Metsänhoito-ohje (2008), Metsätalouden ympäristöopas (2004), Kainuun luonnonvarasuunnitelman (2004) ja Hyryn alueekologisen suunnitelman (1999) tavoitteet sekä kaavamääräykset (luku 3.2).

5.2.1 Hakkuu- ja käsittelytavat

Metsätaloustoiminnan piirissä olevaa metsämaata Vuorisaaren virkistysmetsän alueella on yhteensä n. 133 ha (kartta 3). Metsien käsittely tällä alueella perustuu metsikkökuviointiin, kuviokohtaisesti mitattuihin puustotunnuksiin sekä metsikkökuvioiden ikärakenteeseen ja kehitysluokkiin (kartta 2). Suunnitelmakaudella aluetta käsitellään pääasiassa pienialaisilla uudistushakkuilla sekä harvennus- ja väljennyshakkuilla, jolloin maasto ja maisema säilyvät peitteellisenä laajemmin tarkasteltuna.

Alueen metsät ovat pääasiassa iäkkäitä uudistuskypsiä metsiä. Suunnitelmakaudella virkistysmetsän uudistuskypsien metsien uudistushakkuut toteutetaan pienaukkohakkuina. Pienaukkohakkuissa uudistaminen tapahtuu vaiheittain pitkällä aikavälillä ja peitteinen metsänkuva säilyy, jolloin voidaan välttää uudistamisvaiheesta virkistysalueelle aiheutuvia haitallisia vaikutuksia. Maiseman herkkyydestä ja maaston muodoista riippuen pienaukkojen koko voi olla 0,1–0,5 ha. Pienaukkohakkuita voidaan toistaa 10–20 vuoden välein, jolloin esim. 10 vuoden käsittelyvälillä pienaukkohakkuin kerralla käsiteltävä kokonaispinta-ala voi olla enintään kymmenesosa ja 20 vuoden käsittelyvälillä enintään viidesosa käsiteltävän metsikön pinta-alasta suunnitelmakaudella (kun metsikön kiertoaika n. 100 v.). Käytännössä alueen metsät ovat kuitenkin jatkettun kiertoajan piirissä. Tulevaisuudessa uudistushakkuiden seurauksena syntyvät pienialaiset taimikot monipuolistavat alueen metsikkörakennetta.

Uudistuskypsissä metsissä ja pienaukotettavien kohteiden välialueilla voidaan tehdä maisemallisesti tai metsänhoidollisesti tarpeellisia väljennyshakkuita (kuva 5). Väljennyshakkuiden tavoitteena on lisätä uudistusikäisen puuston ja sen latvuston elinvoimaisuutta ja valmistaa metsikköä luontaiseen uudistamiseen. Väljennyshakkuun voimakkuutta säädellään kohteen mukaan. Esimerkiksi luontaisen taimiaineksen synnyttämiseksi voidaan puustoa paikoin väljentää tavanomaista harvemmaksi ja ylispuita poistamalla vapauttaa kasvutilaa jo olemassa oleville taimiryhmille ja nuorille puille. Ylispuita poistamalla voidaan myös tehdä muutaman aarin kokoisia, maisemallisesti huomaamattomia aukkoja, joilla vapautetaan aluspuustoa. Jos metsikön puusto on erirakenteinen, voidaan rakennetta ylläpitää poimintaluonteisin hakkuin. Näkyvyyttä saareissa voidaan parantaa ja kaukonäkymää avata väljennyshakkuin, jotka voivat paikoin ulottua lähes rantaan asti.

Kuva 5. Vuorisaaren tyypillistä, jo väljennettyä uudistuskypsää männikköä.

Kasvatusmetsien harvennushakkuiden tavoitteena on vapauttaa kasvutilaa metsikön parhaille ja elinvoimaisimmille puille, edistää nuorten metsien järeytymistä ja lisätä mahdollisuuksien mukaan lehtipuuston suhteellista osuutta. Virkistymetsän alueella harvennushakkuut toteutetaan metsänhoito-ohjeiden mukaisesti. Näkymien avaamiseksi ja maiseman parantamiseksi voidaan kuitenkin tehdä tavanomaista voimakkaampia harvennuksia ja maisemallisesti herkillä kohteilla puolestaan varovaisempia harvennuksia. Kasvatusmetsien pienen pinta-alan vuoksi virkistymetsän alueella on melko vähäisiä harvennustarpeita. Virkistymetsän alueella ei tehdä ojituksia eikä metsätaloudellisia kasvatuslannoituksia. Pystykarsintaa, kuten myös yksittäisten puiden poistoa voidaan tehdä maisemallisista syistä.

Palvelurakenteiden ympäristössä metsiä käsitellään tarvittaessa varovaisin väljennys- ja harvennushakkuin kohteen mukaan. Rakenteiden välittömässä läheisyydessä puusto voi olla tavallista harvempaa. Maisemaa haittaavaa muuta nuorta puustoa voidaan raivata tarvittaessa. Myös rantavyöhykkeen puustoa voidaan tarvittaessa raivata paikallisesti muiden metsänhoitotoimenpiteiden yhteydessä. Tämä edellyttää rantavyöhykettä hallinnoivan, veden säännöstelystä vastaavan yhtiön lupaa. Rantavyöhykettä käsiteltäessä on huomioitava riittävän suojavyöhykkeen säilyminen.

Suunnitelma-alueen taimikot hoidetaan metsänhoito-ohjeiden mukaisesti. Hoidetut taimikot ovat virkistykseellisesti parempia kuin hoitamattomat tiheiköt. Taimikoissa sallitaan kuitenkin ryhmittäisyyttä ja eri-ikäisyyttä. Suunnitelma-alueen taimikoissa on kiireellisiä taimikonhoitotarpeita. Taimikoissa on myös ilmennyt hirven aiheuttamia taimivahinkoja, joiden seurauksena useiden männyntaimien latvat ja oksat ovat vaurioituneet. Osa taimista on toipunut vahingoista kohtalaisesti.

Koneellinen puunkorjuu Vuorisaassa toteutetaan talviaikaan. Myös uudistusalojen maanmuokkaus tehdään talvella hakkuiden yhteydessä mahdollisimman kevyin menetelmin (kaivinkonemuokkaus). Puuston luontaista uudistamista suositetaan, mutta tarvittaessa voidaan käyttää myös kylvöä tai

istutusta. Koska toimenpiteet saarella toteutetaan lumipeitteiseen aikaan, voidaan koneellisessa puunkorjuussa ja maanmuokkauksessa välttää maanpinnan ja pohjakasvillisuuden kulumista. Korjuukaluston ja puutavaran kuljetus hoidetaan Martinniemestä Vuorisaaren etelärannalle tehtävän jäätien avulla.

5.2.2 Toiminnan ulkopuoliset alueet

Kokonaan metsätaloustoiminnan ulkopuolisia alueita on yhteensä n. 9,1 ha, mikä on 6,5 % virkistymetsän pinta-alasta. Tästä 7,4 ha on metsämaata, jolla puustoa on yhteensä n. 1670 m³. Käsitteilyn ulkopuolisissa metsissä ei tehdä metsänhoitotoimenpiteitä, mutta poikkeustilanteissa, kuten metsätuhojen tai yleisen turvallisuuden vuoksi voidaan tehdä harkittuja pienimuotoisia toimenpiteitä, kuten yksittäisten puiden poistamista.

1. Alueen luontokohteet (luku 3.6), kuten aarnimetsiköt, kalliot ja louhikot sekä lähteet (yht. n. 8,5 ha) jäävät metsien käsittelyn ulkopuolelle (kuva 6). Nämä kohteet on merkitty luontokohteeksi Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään. Esimerkiksi saaren länsiosassa sijaitseva vanha metsikkö on merkitty aarnimetsiköksi hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen yhteydessä. Myös muut pienialaiset luontokohteet jätetään luonnontilaan.
2. Toiminnan ulkopuolisia alueita ovat myös alueen kitumaat (1,7 ha) sekä pienialaiset kosteikot.
3. Maiseman ja vesiensuojelun huomioimiseksi hakkuualojen ja vesistön väliin jätetään riittävät suojavyöhykkeet, jotka virkistymetsän alueella ovat yleensä tavanomaista leveämpiä. Myös kaikista jyrkimmät, korjuuteknisesti vaativat rinteet (mm. Vuorisalmi) jäävät käsittelyn ulkopuolelle.

Kuva 6. Vuorisaaren luontokohteet ovat metsien käsittelyn ulkopuolella.

Pienialaisimpia luontokohteita, suojavyöhykkeitä ja jyrkimpiä rinteitä ei ole merkitty suunnitelmaan eivätkä ne sisälly yllä esitettyihin pinta-aloihin, joten todellisuudessa käsittelyjen ulkopuolelle jäävää pinta-alaa on enemmän.

5.3 TOIMENPIDESUUNNITTELU

Tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt metsien käsittelymallit ja -ohjeet ovat yleisluontoisia ja laajoja alueita koskevia toimintaperiaatteita. Yksityiskohtaisemmat käsittelyohjeet annetaan toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Tulevien toimenpidesuunnitelmien ratkaisujen tulee olla hoito- ja käyttösuunnitelman linjausten mukaisia. Toimenpidesuunnittelussa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan myös suunnitelmasta saatu palaute (luku 9). Suunnitelmakauden alkupuolella Vuorisaaren laaditaan puunkorjuun toimenpidesuunnitelma, jossa tarkastellaan kerralla koko suunnitelmakauden käsittelytarpeet alueella. Laadittavasta toimenpidesuunnitelmasta pyydetään lausunto Hyrynsalmen kirkonkylän kyläyhdistykseltä.

Vuorisaaren alueen toimenpidesuunnittelussa on suositeltavaa käyttää tietokonepohjaisia maisemasuunnittelutyökaluja. Vuorisaaren alueeseen kohdistuu myös maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n mukainen toimenpiderajoitus (luku 3.2), joten alueella ei saa suorittaa maisemaa muuttavaa toimenpidettä ilman maisematyölupaa. Lupaa ei tarvita vaikutuksiltaan vähäisiin toimenpiteisiin. Emäjoen vesistön rantayleiskaavan mukaan maisemaa muuttavia toimenpiteitä ovat mm. avohakkuu, maa-ainesten otto, läjitys tai rantaviivan muuttaminen. Lain tarkoittamaksi toimenpiteeksi ei katsota tavanomaista metsän harvennusta, jos harvennus ei muuta merkittävästi alueen maisemaa.

6 PORONHOITO

Porotalouden hallinnossa Vuorisaaren alue kuuluu Hallan paliskunnan alueeseen. Vuorisaassa laiduntaa poroja satunnaisesti sekä kesällä että talvella. Poronhoitotyöt sekä porojen laiduntaminen ovat sallittuja alueella poronhoitolain mukaisesti.

Poronhoidon edellytykset tulee ottaa huomioon metsätalouden toimenpiteissä. Tärkeillä jäkälämilla vältetään kesäaikaista puunkorjuuta ja maankäsittelyä tai käytetään mahdollisimman kevyitä menetelmiä. Vuorisaassa hakkuut ja tarvittava maanmuokkaus toteutetaan talvella, jolloin voidaan välttää maanpinnan kulumista. Ylitiheiden taimikoiden ja metsiköiden harvennus muuttaa pintakasvillisuuden suhteita jäkälien eduksi. Myös vanhojen kuusikoiden säilyttäminen palvelee porotaloutta, koska yleisesti ne ovat tärkeitä luppoalueita kevättalvella.

7 LUONNON- JA YMPÄRISTÖNSUOJELU

Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen suunnitelma-alueella perustuu Metsähallituksen metsätalouden ympäristöoppaan mukaiseen talousmetsien käsittelyyn sekä säilytettäviin luontokohteisiin. Luonnonsuojeluun liittyvät näkökohdat sekä mahdolliset lajihavainnot otetaan huomioon normaalisti metsätaloustoiminnan yhteydessä ympäristöoppaan mukaisesti. Erityisiä toimia luonnonsuojelun vuoksi alueella ei tarvita. Virkistysmetsän alueella lahoppuuta ei tuoteta aktiivisesti, vaan lahoppuuston annetaan lisääntyä mm. jättämällä riittävästi säästöpuita metsien käsittelyssä.

Hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen yhteydessä on tarkennettu tietoja saaren luontokohteista (luku 3.6) ja määritelty ne metsien käsittelyn ulkopuolisiksi alueiksi. Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt, kuten lähteet sekä vähätuottoiset kalliot ja louhikot on merkitty luontokohteiksi Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään ja ne säilytetään käsittelyissä. Loput pienialaiset luontokohteet huomioidaan yksityiskohtaisemman toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Myös maastossa havaittu vanha tervahauta on merkitty Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään. Kulttuurikohteiden kirjaamista täydennetään toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Metsien käsittelyssä huomioidaan kohteiden säilyminen ja toimitaan ympäristöoppaan ohjeiden mukaisesti.

8 HALLINNAN JA HOIDON JÄRJESTÄMINEN

Vuorisaaren virkistysmetsä on Metsähallituksen metsätalouden tulosalueen hallinnassa. Alueen hoito Metsähallituksessa toteutetaan yhteistyönä eri tulosalueiden välillä. Metsätalous vastaa alueen metsien hoidosta ja käsittelystä sekä maankäyttöön liittyvistä vuokrasopimuksista. Metsätalous vastaa myös alueen hoidon ja käytön suunnittelusta yhteistyössä Metsähallituksen muiden tulosalueiden kanssa. Vuorisaaren laavun polttopuu- ja jätehuollosta vastaa Hyrynsalmen kunta Metsähallituksen ja Hyrynsalmen kunnan välisen sopimuksen mukaisesti. Laavun hallinta ja kunnostamisvastuu on Metsähallituksella. Metsästysasioiden hallinnoinnista vastaa Metsähallituksen luontopalvelut ja metsästyslupien myyntiä hoitaa Villi Pohjola. Alueen valvontaa hoitaa Metsähallituksen henkilöstö muun työnsä ohessa.

9 YHTEISTYÖ

Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu Metsähallituksen osallistavan suunnittelun periaatteita noudattaen. Alueen suunnittelussa on oltu yhteydessä mm. Hyrynsalmen kirkonkylän kyläyhdistykseen sekä Hyrynsalmen kuntaan. Myös muita sidosryhmiä sekä yleisöä on osallistettu suunnitelman laatimisen aikana. Suunnitelman käsitteli ja hyväksyi Metsähallituksen Pohjanmaan–Kainuun alueen johtoryhmä 16.11.2010. Suunnitelma julkaistaan Metsähallituksen internet-sivuilla.

9.1 YLEISÖPALAUTE

Suunnittelun alkuvaiheessa Vuorisaaren hoidosta ja käytöstä saatiin palautetta Hyrynsalmen kirkonkylän kyläyhdistyksen 26.3.2010 järjestämän Kuutamohiihdon yhteydessä. Tapahtuma järjestettiin Vuorisaarella yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Tilaisuudessa Metsähallitus keräsi osallistujien (yht. 36 hlö) mielipiteitä saaren hoidosta ja käytöstä. Palautteet on pyritty ottamaan huomioon hoito- ja käyttösuunnitelmassa (*kursivoitu teksti*).

Tapahtumassa todettiin, että saari on aktiivisessa käytössä ja siellä käy paljon ihmisiä. Yksityishenkilöiden kommenteissa toivottiin Vuorisaaren huonokuntoisen laavun uusimista. Lisäksi toivottiin, että Vuorisaari pidetään mahdollisimman luonnonmukaisena. Vuorisaari on hyvä marjastuspaikka ja sen pitäisi osallistujien mukaan säilyä samanlaisena kuin tällä hetkellä. *Maininta Vuorisaaren laavun kunnostamisesta on laitettu hoito- ja käyttösuunnitelmaan (luku 4.1). Metsähallitus kunnostaa laavun ja taukopaikan muut rakenteet, mikäli kunnostamiseen saadaan tarvittava rahoitus.*

Hyrynsalmen kirkonkylän kyläyhdistyksen puheenvuoron mukaan Vuorisaaren käytön kehittäminen on yhdistyksen tärkein painopiste ja yhdistys haluaa osallistua saaren hoitoa ja käyttöä koskevaan suunnitteluun. Kyläyhdistyksen mielestä saarta ei saa museoida, vaan siellä on toimittava virkistyskäytön parantamisen puolesta. Saareen voitaisiin tehdä laavulta alkava luontopolku. Kyläyhdistyksen tavoitteena on myös savupirtin siirtäminen saareen kaavassa varatulle paikalle, mikä tulisi huomioida metsien käsittelyssä. *Nämä kyläyhdistyksen toiveet ja tavoitteet on huomioitu tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa (luvut 4.1 ja 5.2).*

Palautteessaan kyläyhdistys toivoi paljon reunametsiä, jotka parantavat marjastusmahdollisuuksia. Hakkuut voisivat yhdistyksen mukaan keskittyä mäntyvaltaisille alueille, koivua, haapaa ja kuusta tulisi säästää ja puhtaiden kuusikoiden uudistamista tulisi välttää. Lisäksi toivottiin, että näkyvyyttä saarella ja saaresta parannettaisiin mm. väljennyshakkuin, jotka ulottuvat paikoin rantaan asti. Yhdistyksen mukaan myös saaren ympärille on muodostunut tiheä puusto, joka tulisi ottaa mukaan käsittelyyn. Kyläyhdistys haluaa antaa lausunnon Vuorisaareen suunnitelmakaudella laadittavasta hakkuusuunnitelmasta. *Hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä yksi saaren kuusivaltaisista ja vanhimmista metsiköistä on merkitty aarnimetsiköksi Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään ja se jää käsittelyn ulkopuolelle. Myös maininta näkymien avaamisesta on lisätty suunnitelmaan. Metsähallitus toimittaa laadittavan puunkorjuun toimenpidesuunnitelman kyläyhdistyksen kommentoitavaksi. Saaren ympärillä oleva rantavyöhyke (padotusalue) ja sillä kasvava puusto on veden säännöstelystä vastaavan yhtiön hallinnassa. Hoito- ja käyttösuunnitelmaan on laitettu maininta, että säännöstelystä vastaavan yhtiön kanssa niin sovittaessa rantavyöhykkeen puustoa voidaan raivata paikallisesti muiden metsänhoitotoimenpiteiden yhteydessä (luku 5.2.1).*

Lisäksi kyläyhdistyksen mielestä saari tulisi rauhoittaa hirvenmetsästykseltä. Metsäkanalintujen elinolosuhteet tulisi ottaa huomioon metsän käsittelyssä ja pieniä (alle 1 m) puita, mm. kuusia tulisi jättää suojaksi riistalle. *Hirvenmetsästystä, tai muutakaan metsästystä ei Metsähallituksen mukaan*

ole perusteltua rajoittaa suunnitelma-alueella. Hirvenmetsästys alueella joka tapauksessa rajoittuu yhteen tai kahteen seurueeseen, joilla on metsästysoikeus osakaskunnan vesialueella. Hirvenmetsästyksen rajoittaminen voisi myös lisätä taimituhojen esiintymistä Vuorisaarella. Maininta alikasvoksen säästämisestä hakkuiden yhteydessä on lisätty hoito- ja käyttösuunnitelmaan.

9.2 LAUSUNNOT

Hoito- ja käyttösuunnitelman laajempi osallistaminen toteutettiin suunnitelman luonnosvaiheessa, kun alustavia suunnitelmia oli jo esitettäväksi yleisölle ja sidosryhmille. Heinä-elokuussa v. 2010 suunnitelmaluonnos oli yleisön nähtävillä Metsähallituksen Hyrynsalmen toimistolla, Hyrynsalmen kunnanvirastotalolla sekä Metsähallituksen internet-sivuilla. Tällöin kenellä tahansa oli mahdollisuus antaa palautetta tai lausunto suunnitelmasta joko suullisesti tai kirjallisesti. Suunnitelmasta ja palautteenantomahdollisuudesta tiedotettiin paikallisessa sanomalehdessä (Ylä-Kainuu). Lisäksi suunnitelman luonnoksesta pyydettiin erilliset lausunnot tärkeimmiltä sidosryhmiltä: Hyrynsalmen kunta, Kainuun maakunta -kuntayhtymä, Kainuun ELY-keskus, Kainuun metsäkeskus, Hyrynsalmen kirkonkylän kyläyhdistys ry, Ylä-Kainuun Luonto ry, Kainuun riistanhoitopiiri, Hyrynsalmen–Ristijärven riistanhoitoyhdistys, Hyrynsalmen–Ristijärven kalastusalue, Hoikan kalaveden osakaskunta, Salmen kalaveden osakaskunta, Hallan paliskunta sekä Fortum Power and Heat Oy.

Yksityishenkilöiltä palautteita ei enää tässä vaiheessa tullut. Sidosryhmälausuntoja saatiin yhteensä kuusi kappaletta (Kainuun metsäkeskus, Fortum Power and Heat Oy, Kainuun maakunta -kuntayhtymä, Hyrynsalmen kirkonkylän kyläyhdistys ry, Hyrynsalmen–Ristijärven riistanhoitoyhdistys ja Hyrynsalmen kunta).

Saatujen lausuntojen sisältö sekä niiden huomiointi ja aikaansaamat muutokset suunnitelmassa (*kursivoitu teksti*):

Kainuun metsäkeskuksen mukaan Vuorisaaren virkistysmetsän hoito- ja käyttösuunnitelma on hyvin laadittu. Lausunnossaan metsäkeskus ehdottaa, että peitteisen metsätalouden ja erikäisrakenteisen metsän luonnissa yhdeksi tavoitteeksi voisi ottaa myös vanhojen ikipetäjien kasvatuksen valituissa kohteissa. Pystykarsinnan sijaan puiden poisto voisi luoda virkistävämpiä näkymiä pienemmillä kustannuksilla. Metsäkeskusta kiinnostaisi myös tietää aiotaanko rannoille systemaattisesti jättää käsittelemätön ja maisemallisesti eheä vyöhyke. Metsäkeskuksen mukaan Vuorisaari saattaisi sopia yhdeksi peitteisen metsätalouden esimerkki- ja oppikohteeksi. *Vanhoja ikipetäjiä ei erikseen ole tarpeen kasvattaa Vuorisaarella, sillä tällaisia puita alueelle kehittyy joka tapauksessa käsittelyissä jätettävän säästöpuuston myötä. Yksittäisten puiden poisto näkymien kannalta on käytökelpoinen idea ja se voidaan huomioida metsien käsittelytoimenpiteiden yhteydessä. Maininta tästä on lisätty suunnitelmaan (luku 5.2.1). Metsien käsittelyssä pyritään välttämään systemaattista käsittelytapaa ja suoraviivaisia käsittelyalueiden rajoja, joten rannoille jätettävän suojavyöhykkeen leveys vaihtelee mm. maaston muotojen mukaan. Vesiensuojelun minimisuojavyöhykkeellä (5 m) ei tehdä metsätaloustoimenpiteitä.*

Fortum Power and Heat Oy:llä ei ollut huomauttamista Vuorisaaren virkistysmetsän hoito- ja käyttösuunnitelmasta.

Kainuun maakunta -kuntayhtymän antaman lausunnon mukaan suunnitelmassa on esitetty alueelle osoitettu maakuntakaavan aluevaraus (V) kaavamääräyksineen, huomioitu maakunnan suunnittelun näkökohtia sekä tarkasteltu saaren luonnon-, kulttuuri- ja virkistyskäyttöarvoja ja historiaa monipuolisesti. Alueen luontokohteet on tarkoituksenmukaista jättää metsien käsittelyn ulkopuolelle sekä käyttää maiseman ja vesiensuojelun huomioimiseksi tavanomaista leveämpiä suojavyöhyk-

keitä hakkuualojen ja vesistön välissä. Kuntayhtymä toteaa, että suunnitelmassa mainitun, kyläyhdistyksen tavoitteena olevan luontopolun toteuttaminen lienee tarpeellista, mikäli savupirtti siirretään saareen. Kuntayhtymän mukaan liikkumisen ohjaamiseksi ja luonnon kulumisen ehkäisemiseksi tarvittava polku voitaisiin osoittaa hoito- ja käyttösuunnitelmassa ohjeellisena ja tarkentaa sen lopullinen sijainti myöhemmin toimenpidesuunnittelussa. *Vuorisaaren ehdotetun polun sijainnin määrittäminen ei kuulu tämän hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteisiin. Mikäli polulle ilmenee tarvetta suunnitelmakaudella, tehdään siitä erillinen suunnitelma ja polun mahdollisten rakenteiden hoito- ja ylläpitovastuista sovitaan erikseen. Tämä tarkennus on tehty hoito- ja käyttösuunnitelmaan (luku 4.1).*

Hyrynsalmen kirkonkylän kyläyhdistys ry pitää Vuorisaaren hoito- ja käyttösuunnitelmaa pääosin hyvänä. Yhdistys kuitenkin toistaa, että hirvenmetsästys tulisi kieltää Vuorisaarella. Yhdistyksen mukaan hirvenmetsästys saarella ei ole ollut tavanomaista eikä alueella ole suurta merkitystä hirven metsästyksen kannalta. Lisäksi kyläyhdistyksen mukaan alueella tulee ottaa huomioon alueen arvot matkailussa ja paikallisten asukkaiden virkistyspaikkana. Vuorisaaren puusto tulisi huomioida siten, että siitä saataisiin jalostettua hyrynsalmelaisia brändituotteita paikallisesti. *Metsähallitus ei voi kieltää hirvenmetsästystä Vuorisaarella, koska alueella on metsästyslain 8§:n mukainen paikallisen vapaa metsästysoikeus. Hirvenmetsästysaika (loka-joulukuu) ei poissulje muuta virkistyskäyttöä alueella. Ns. suojelualueiden muodostaminen hirvälle voi lisätä hirven aiheuttamia taimituhoja ko. alueella. Syksyinen metsästyskausi voi vähentää Vuorisaarella talvehtivien hirvien määrää ja siten vähentää myös taimituhojen esiintymistä. Myös Metsähallituksessa toivotaan, että Vuorisaaresta tulee suosittu matkailukohde ja alueen virkistyskäyttö lisääntyy.*

Hyrynsalmen–Ristijärven riistanhoitoyhdistyksellä ei ollut huomauttamista Vuorisaaren virkistysmetsän hoito- ja käyttösuunnitelmasta.

Hyrynsalmen kunnalla ei lausunnossaan ollut huomautettavaa hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnokseen. Hyrynsalmen kunta pitää yleissuunnitelman painotuksia oikean suuntaisina, mutta edellyttää, että suunnitelmaa toteutettaessa kuntaa koskevista yksityiskohdista sovitaan vielä tarkemmin erikseen.

10 SUUNNITELMAN SEURANTA

Tämä suunnitelma on voimassa vuoden 2020 loppuun asti. Tämän jälkeen alueelle laaditaan uusi hoito- ja käyttösuunnitelma. Toiminnan myötä muuttuvia alueen ja sen metsiköiden ominaisuustietoja sekä tietoja mahdollisista uusista erityiskohteista päivitetään paikkatietojärjestelmään jatkuvasti. Suunnitelman tavoitteiden toteutumista seurataan aluetta koskevan toimenpidesuunnittelun yhteydessä.

KIRJALLISUUS

Emäjoen vesistön rantayleiskaava. Kaavaselostus. Hyrynsalmen kunta & Suunnittelukeskus Oy. 7.9.2004. 33 s.

Heinonen, P., Karjalainen, H., Kaukonen, M. & Kuokkanen, P. (toim.) 2004. Metsätalouden ympäristöopas. Metsähallitus. 159 s.

Hiltunen, V. & Väisänen, M. (toim.) 2004. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma, kausi 2002–2011. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 50. 85 s.

Kainuun maakuntakaava 2020. Kaavaselostus. Kainuun maakunta -kuntayhtymä. Kajaani, 7.5.2007. 130 s.

Kainuun maakuntakaava 2020. Maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset. Kainuun maakunta -kuntayhtymä. Kajaani, 7.5.2007. 22 s.

Metsähallitus 1984. Hyrynsalmen hoitoalueen metsätaloussuunnitelma 1981–1984.

Metsähallitus 1995. Hyrynsalmen hoitoalueen metsätaloussuunnitelma 1993–2002. 29 s.

Metsähallitus 2007. Hoito- ja käyttösuunnittelun ohje. Versio 2.0. 70 s.

Metsähallitus 2008. Metsänhoito-ohje. Intranet-versio 15.4.2008. 23 s.

Moilanen, J., Kumpulainen, K., Ridell, R. & Suutari, V. 1999. Hyryn alue-ekologinen suunnitelma. Metsähallitus. 47 s.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999

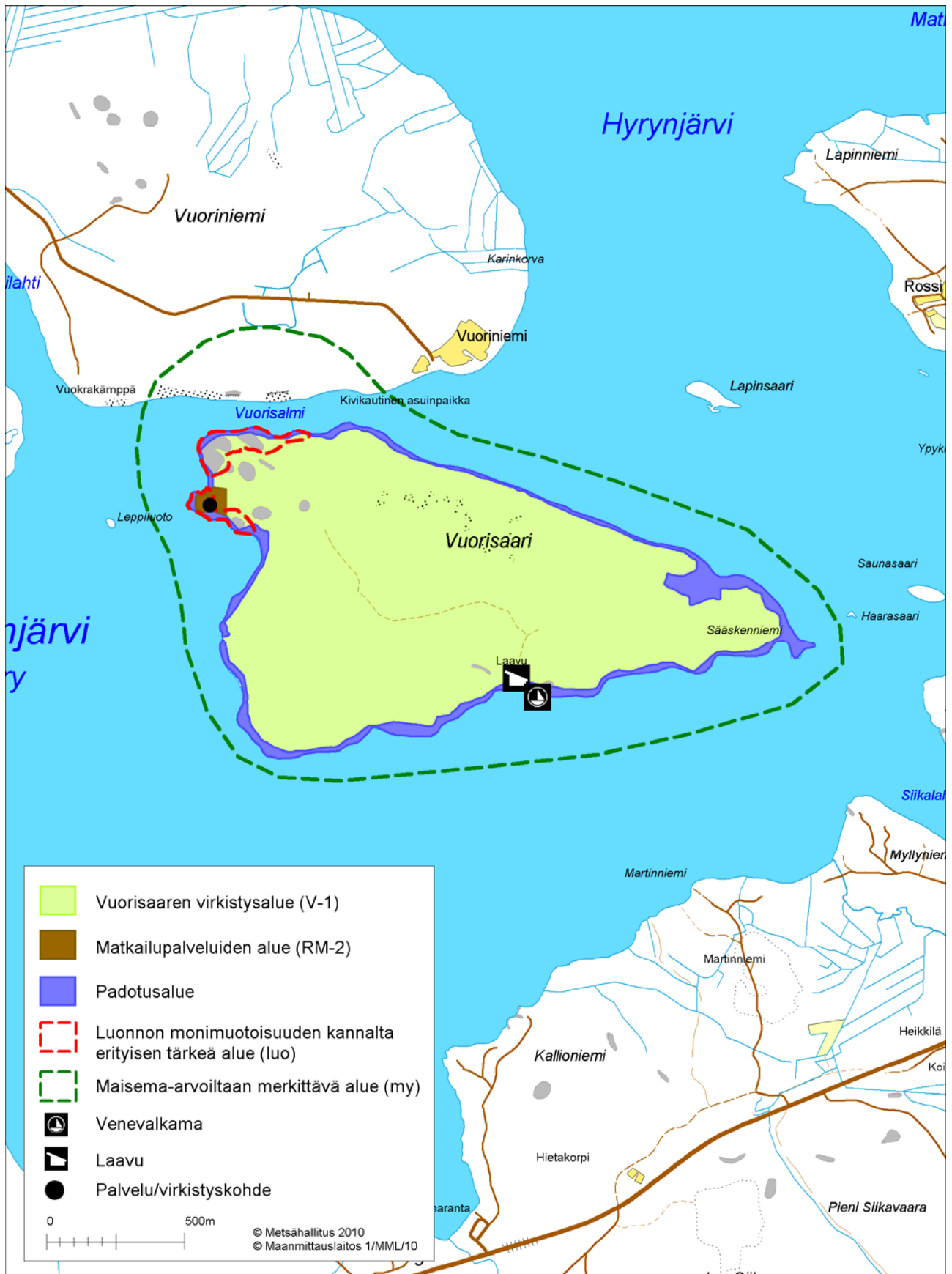
Maastoliikennelaki 1710/1995

Metsälaki 1093/1996

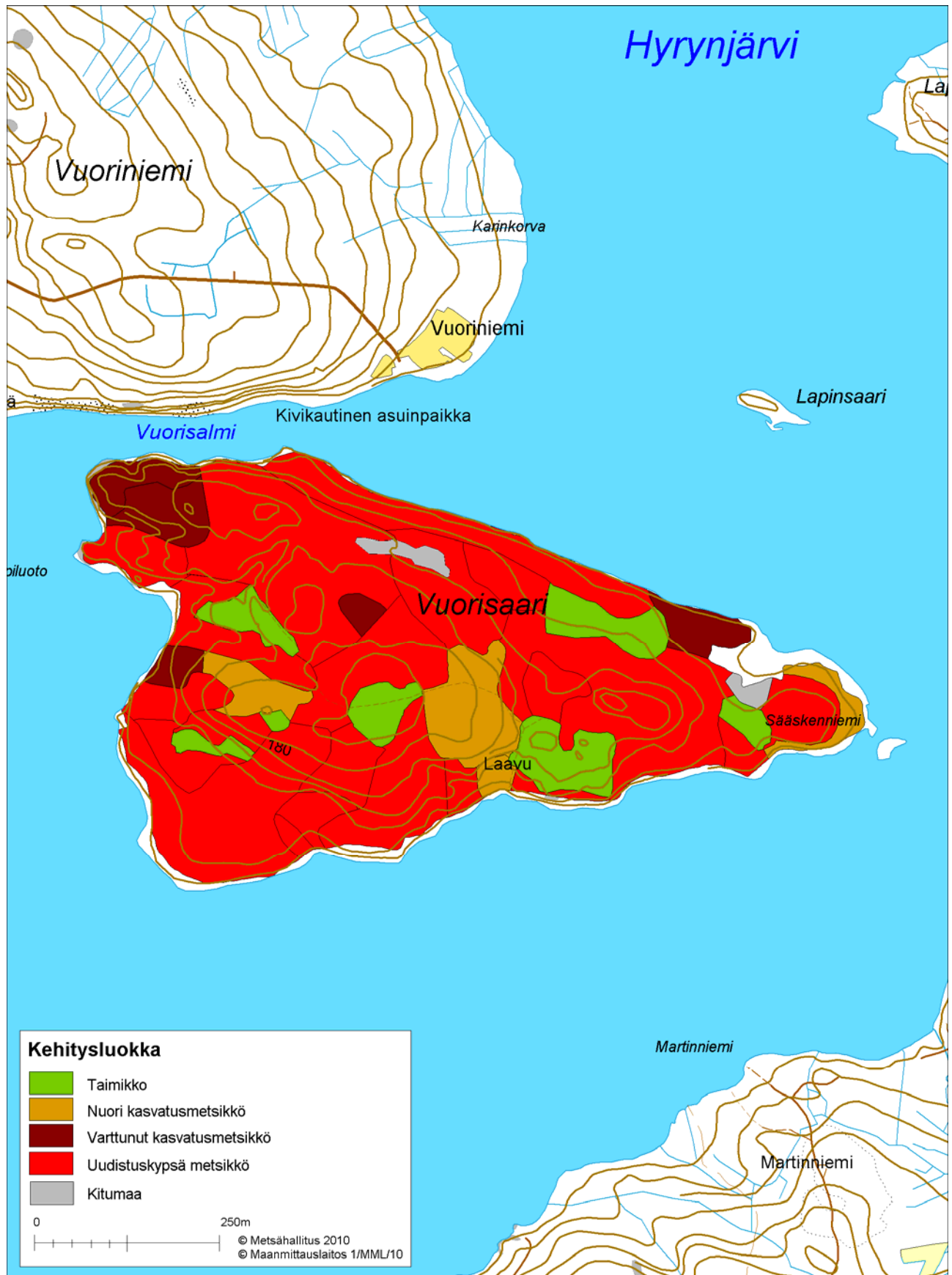
Metsästyslaki 615/1993

Poronhoitolaki 848/1990

Kartta 1 Emäjoen vesistön rantayleiskaava Vuorisaarella

Kartta 2 Metsien kehitysluokat

Kartta 3 Toiminnallinen aluejako, reitit ja rakenteet

